

J E L E N K Ö R.

76. szám.

Pest szombat september 21dikén.

1833.

Foglalat: Magyarország (Pozsonyban orsz. ülések mind a' két tábla részéről sept. 16ikaig. Levelek Szentáról, Kés-márkról és Borsodbul. Budapesten szüret). Anglia (Conferentia, gyarmati tudósítások, Lander expedíciója). Franciaország (a' kir ház mulatása Cherbourgban. M. Clauzel utja Algierba). Belgium. Schweiz (szövetséggyűlési határozatok, a' porosz ügyvivő jegyzéke 's arra küldött felelet). Németország (münchengrázi congressus. Landau). Spanyolország. Oroszország. Törökország. Portugália (kétes hadi hírek, 's egy madridi levél után aug. 22ikén Lissabon előtt köz ütközet). Gabonaár. Pénzkelet.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsony. A' mult levelünkben említett ülések óta RRink f.h. 16kaig a' VIIik cikknek 4 következő §szait végezzék el: 3. §. Olly nemü tartozásokat, mellyek szerződés vagy urbéri szabályoknál fogvást nyilvánvalók, törvényszeresek és már szokásban levők, a' földesur akaratoskodó jobbágyán pörbe idézés nélkül is megveheti, ha egyéb-kép nem executio által, de minden személybántástól szorosan óvakodva. Ha ellenben a' jobbágy az ő javaiból kivettetik, a' szolgabíró kihallgatván előbb a' földesurat 's jobbágyának panaszát igazságosnak találván, őt (a' jobbágyot) birt javaiba visszahelyezni fogja, ítéletét mindazáltal végrehajtás előtt jóváhagyás végett a' megyei törvényszéknek fölterjesztendő. 4. §. Az urbéri viszonybul kerekedő pörök, akár kiváltságot, just, vagy tetet, azaz magát az urbariumot 's azon épült szerződéseket tárgyazzák, ezentul mindég birtokon belül vitethetnek feljebb törvényszékekhez, még azok is mellyek csupán megvizsgálás miatt terjesztetnek fel. Az erre következett 5ik §. melly a' törvényszéknél az urbéri pörök vitelére meghatározott számu ügyvédeket rendelt; 's 6ik melly a' többi urbéri vétségekről rendelkezett, hosszash vitatás után kihagyattak. A' fő RR. 14keig a' két első cikkelyen mentek keresztül, annak szakaszait nem nagy változtatásokkal jobbára mind elfogadva. E' változtatások röviden felhordva következők: I. cz. 1. §. „A' szabad költözés a' fent említett cikkely értelméhez képest megállapítatván.“ 2dik §ból a' „requirendis“ (t.i. primoribus) szó hagyatott ki. A' 3ik 's 5dik §. az orsz. küldöttségi szerkezetként fogadtatott el. A' 4ik §ból a' brachium említése hagyatott ki, a' 200 fr. birság pedig nem félrészben, hanem egészen

a' letartóztatott jobbágyanak ítéltetett. A' 6ik §hoz ragasztatott még: hogy a' jobbágytelkeket megvevők, az azokon fekvő mind urbéri mind közös terheket is viselni kötelesek. A' 7ik §ban a' jegyzőkönyvbe iktatás díja eltöröltetett; a' 8ikban a' „Községeknek“ szó hagyatott ki; a' 13ban pedig „az elmozdítás — egyenesen csak törvényes urbéri és nem politicus uton eszközöltetni, a' 6 hónap' haladék pedig 3 hónapra változtatni“ kívántatott.

Szenta (Bácsban) sept. 12. Tegnap ünnepelek ezen sz. mvaros lakosai, több megyebeli 's más vidéki vendég urak jelenlétében az 1697ik eszt. sept. 11ikén itt Eugén savojai herczeg vezérsége alatt a' török ellenségén az egész keresztyén világra nagy következással nyert fényes győzödelem 136dik évi ünnepét sűrű mozsárdurrogások között mind a' két hitfelekezet templomában zengedezett hálaáldással, és a' Tiszába fult Törökök testéből halmosult sziget színén tartatott vendégséggel, melly a' nagy esözés ellenére is teljes vigsággal ment végbe. Ez alkalommal nem hallgathatjuk el örömezésünket, hogy valahára nekünk is szerencsénk lehet a' Tiszán gőzhajót látnunk Szegedre mentében sept. 2ikán 's onnét jötében sept. 5ikén; melly szerencse Hazánk jelen körülményeit meggondolva, talán csak késő unokáinknak fog ismét és állandóan juthatni. Valamint pedig e' látványkor Hazánk örömet tapsoltunk, ugy mély sajnálkozással értettük a' hajó elutazta után, hogy azon Hazánk a' gőzhajónál valóban ritkább tüneménye gróf Széchenyi István is utazóképen jelen volt. A' mint mindenütt, ugy itt is vannak e' nagy nevű hazafinak számtalan becsülői, kik ha kívántatóképen nem is, legalább tehetségükhöz képest mindent elkövetendők valának a' nagy férfi mélt.

tó elfogadására, és ritka szerencsájukön való örömük kitüntetésére, — a' mit itt nyilván kijelenteni el sem is mulaszthattak.

Késmárk sept. 11. E' hónap 3kán mentvégebe szokott törvényes szertartással néhai Probstner András ur fíjainak Adolf és Mihálynak az atyjok által kir. adományképen nyert 's Szepes megyében helyezett Uj-Lubló és Jakubján helységek 's azokhoz kapcsolt részecke (a' hopgarti határból) birtokába állittatásuk (statutio). A' király-emberre tisztét Szepes alispánja 's kir. tanácsnok Almásy Lajos ur, a' káptalanbeliét pedig Udránszky Dániel szepesi kánonok ur vivé. A' vendégek száma közel 400ra ment, kiket az uj birtokos urak az uj-lublai fürdőben, melly szinte az adományi jószághoz tartozik, igen fényes ebéddel, két estve pedig tűzijátékkal és táncmulatsággal fogadtanak. Vig-ság és őszinte kedv uralkodott a' társaságban 's örömmel látták a' Probstner nemzetség baráti és tisztelőji az idvezült szerzőnek érdemeit maradékiban jutalmaztatva. Az öreg ur még martz. 23. halálozott meg, mielőtt a' kir. adománylevelét kezéhez juthatott volna.

Borsod. sept. 14. Azon Törös nemzetséget melly a' magyar történeteknek 1650 táján Törös János kamarai tanácsnokban a' lincki békekesség megkötőjét (3ik Ferdinand részéről) adá, most közelébb egyszerre ketős gyász lépemeg; ugyanis a' borsodi ág midőn a' napokban a' szabolcsi ágat meglátogatná, Györgyöt Borsod megye táblabíráját 43. évében gyomor-görcsben, Istvánt pedig az alig 21 éves szép reményű ifjut bátyja kinjain szánakozót guta-ütés által egy napon 's ugyan egy órában (sept. 8kán) szolítá ki a' halál többi atyokfíjai karjaiból; kik érzékenyen viselve rokonik illy véletlen kimúltát, tisztelet-emlékül sirjok felett (Szabolcs várában mint már most temető-helyben) egy diszes emlék-követ emelendnek. — Carlsbadból jött tudósítás szerint pedig Dessewffy Bertalan kir. tanácsnok 's personalisi ítélőmester, ki gyengélkedő egészsége helyreállítása miatt már egy hónap óta mulatott ott, f. h. 6kán szinte kimult.

Budapest. A' tartós esőzés melly e' hónap elején vidékünkön uralkodik 's a' 12—13kán közbejött dühöngő szélvész gazdag ígérkezésű szőlő-termésünket, mellynek még

csak egypár héti tartós meleg kell vala hogy az 1811ki emlékezetes borhoz hasonlót szülhessen, a' tetemes rongálás mellett sok hely rothadásnak indította, minthogy az iszonyúszél megdöntvén a' terhes vesszőket fűrtjeik az iszappá ázott földet érintgetik, vagy különben is megszaggasztás miatt magokban romladoznak. Ennek következtetésében, Budán f. h. 19kén a' város tisztathatósága rendelkezéshöz képest, már közönségesen szüretelni kezdetek; hasonlóan most már a' pesti kőbányái hegyeken is. B. U.

A N G L I A.

A' Globe sept. 5ikén jelenti, hogy a' hollandi királytól egy uja bb közlemény érkezett a' conferentiához, mellynek következtetésében ennek tagjai sept. 5ikén v. 6ikán ülni fognak. Ugyanezt írja az Albion is. — Jamaica-ba (nyugotindiai angol gyarmat) julius 19ikén vivé meg Goldfinch rakhajó az alsóháznak azon határozatát, melly szerint a' rabszolgatulajdonosoknak 20 millio ft. st. kárpótlék adatik a' rabszolgák felszabadításokért. Ezen summa 's a' többi feltételek olly jó hatással voltak a' gyarmatiakra, — kik még elébb, 15 milliót hallván ajánlatni, nagyon zúgolódtak, — hogy maga a' Jamaica-Courant, melly eddig a' legnagyobb hévvel kelt ki a' kérdéses rendszabás ellen, most annak méltányos 's elfogadható feltételeit dicséri. Hasonló, kedves tudósításokat vett az angol kormány Demarara-ból jul. 20ikáról 's a' Leeward-szigetekről is, holott a' lakosság egész készséget mutatott a' kormány ebbeli tervének létesítésére.

A' Morning Herald következő kivonattát közli egy levelnek Sierra Leoneból, majus 23ikáról, melly némi tudósításokat ad Lander expeditiójáról. Curlew kir. hajó csolnakjai april. 20ikán Columbine hajóhoz veztek, mellynek kapitánya néhány nappal az előtt meghalt. A' Columbine-n levő orvos levelekkel birt Lander urtól, mellyek Eboe városából, Obie király palotájából, voltak írva 's mintegy három héttel költék azután, hogy Lander ur hajója a' Nun' torlatjából (befelé) elvitorlázott. Obie király igen nyájasan bánt az utasokkal 's Lander urnak néhány kanot-ot (csolnakot) ajándékozott. Néhány nappal Eboe alá érkeztek előtt a' gőzhajók kiküldék embereiket, hogy

fát va
re tü
vissz
mal
de a'
kezd
bocsa
den
hogy
mind
littat
verté
mat
tak,
ütkö
hama
az ig
's mi
Miel
lencz
Több
zett
hajó
tette
kai
neria
Prov
hajó
hez
nek
anna
több
's a'
volta
be f
több
páln
sült
ránt
csak
czet

cher
látog
toka
most
cher
deke
közt
ged

fát vágjanak, azonban egy falu lakosi ezekre tüzeltek 's kényszeríték őket a' hajóra vissza térni. Más nap reggel nagyobb számmal 's fegyveresen küldettek ki emberek, de a' belföldiek ezekre is nyomban tüzelni kezdettek. A' Quorra erre egy jelrakétát bocsátott a' városba 's hosszú álgyuiból minden másfél óra alatt egyet elsütött. Mint-hogy azonban a' falusiak tüze még sem szünt, mind a' két gőzhajó legénysége partra szállítottatott, kik is a' belföldieket a' faluból kiverették 's házaikat mind porig leégették. Hármat közülök halva, egyet haldokolva találtak, két angol könnyű sebet kapott. Ezen ütközetnek híre a' gőzhajókról Eboeba csakhamar eljutott, 's Lander ur úgy hiszi, hogy az igen jó behatással lesz a' benszülöttekre 's minden további ellenállásnak elejét veszi. Mielőtt a' gőzhajók a' Nunt elhagyák, kilencz emberök 's utóbb még kettő halt meg. Több kanot, melly Eboeból Binnybe érkezett, beszélé Curlewnek, hogy ama' gőzhajók egyike embereinek jobb részét elvesztette. — A' Nunban még egy éjszakamerikai kereskedő-brigg is feküdt, neve Ageneria, mellyet egy kereskedőtársaság Uj-Providenceban a' végett küldött ki, hogy a' hajó a' Niger folyását puhatolja ki. A' brigghez még két shooner is tartozott, 's ezeknek kelle a' folyamon fölevezni, míg a' brigg annak torkolatjánál fogott maradni. Ez utóbbin csaknem minden fejr meghalt már, 's a' még élők is olly nyomoru állapotban voltak, hogy a' shoonerekkel a' víz ellenbe fölevezni legkisebb szándékjuk sem volt többé. A' brigg most már csak egy teher palmaolajat keresett, hogy aztán az egyesült statusok felé vissza induljon. Egyébiránt ezen hajót az uj-providencei társaság csak titkon készíttette fel 's az ut czéljául czethalászatot nyilatkoztatott.

FRANCZIAORSZÁG.

A' király és királyi ház sept. 3ikán a' cherbourgi kikötőben fekvő hajóhadosztályt látogaták meg, melly is némi hadi fordulatokat tett, még többet teendő, ha az idő mostohasága nem akadályoztatá. Midőn a' cherbourgi alpréfet a' városi birákat, segédekét 's tanácsbelieket mutatá be, a' többi közt ezeket is mondá a' királyhoz: Felsőged nem hiába fogta a' cherbourgi kikötő

csodálatra méltó műveit meglátogatni, melyek most gazdagságforrásul szolgálnak a' környéknek, valamint egykor védfalul fognak szolgálni Francziaországnak. Illy emlékek biztosítják az országok függetlenségét és szabadságát. Felsőgedet illeti Sire, századunk ama' legteresebb felfogásu genienének gondolatjához csatlakoznia, ki Cherbourgot a' franczia tengeri hadak főhadiszállásává akará tenni. Midőn mi Felsőgedtől ezen művek bevégeztetését kívánjuk, nem kívánunk egyebet, mint az ország javát, mint Francziaország és királya dicsőségét. — A' király többi közt ekép felelt: Igen ohajtottam a' cherbourgi kikötő műveit meglátogatni. Ifju koromban, 1788ban, már voltam én itt, 's ámbár a' művek akkor még igen keveset haladtak, már az is a' mit láthattam, nagy benyomást tett nálam a' haszon felől, mellyet e' művek Francziaországnak fognak hajtani. Ama' nagy genienek, mint az ur mondja, ki ezen ország sorsát igazgatá, vala fentartva, ujjabb 's olly iramlást adni e' munkálatoknak, melly egyike az ő kormányának dicső tettei közül, 's mellyet folytatni én dolgomnak 's becsületemnek tartok. Számot tarthatnak az urak abbeli igyekezetimre, hogy e' munkák olly kiterjeszkedésben hajtassanak végre, mellyre csak képesek. Ez vala az egyik fő czél, melly engem e' vidékre vezetett 's elhatározott az útra, mellynek most különösen örvendek. — A' Journal de l'Aveyron mondja, hogy Frayssinous ur a' bordeaux-i hg. (Vik Henrik) neveltetését, melly mellől nem rég a' Rómából hozott két jesuita elmellőztetett, hosszú meggondolás után csakugyan elvállalta. — A' berryi hgné e' hónap 7ikén Rómából Florenzbe érkezett.

Marsal Clauzel mint az algieri gyarmatbizottság egyik legbuzgóbb 's tekintetesb tagja sept. elsőjén Párisból utnak indult 's egy ideig felső Garonne megyében szándékozott mulatni, onnan Toulonba menni 's e' folyó sept. 29ikén hajóra kelni. Minthogy többen azon ohajtásukat jelenték a' marsalnak, hogy vele az algieri gyarmatot meglátogassák, ennél fogva a' marsal a' tengerministertől egy statushajót kért áltvitelre. Riginy ur a' kérelmet teljesítette, 's így most a' követkamarának több tagja, ismeretes nevű

kereskedők, gazdag birtokosok, mezei gazdák 's természetvizsgálók fogják a' marsallal ezen útat tenni, melly kétségkívül el fogja nagy részét oszlatni azon kétségeknek, mellyeket néhányan ezen franczia hódítás haszna iránt még tápláltak. Az utazandók között említik Baude, Auguis, Audry de Puyraveau, Barber, Glais-Bizoin követeket, Giraud academicust, Mirbelt az institut tagját 's többeket. Legtöbbet tehet ezen út a' tőkepenzesek 's telepedni szándékozók felbátorítására. Algier, mint egy mindenfelől terjedező birtoknak középpontja, hamar fog gyarapodni, 's már is naponkint derületesb európai szint vesz magára. Sept. 1sőjétől fogva itt egy nagy franczia színház nyitattik meg, melly operákat, drámákat, vaudevilleket adand 's Hugo-tól, Scribe-től, Dumas-tól ígér darabokat. A' muszلمانok erősen tanulnak francziául már csak azért is, hogy a' jelesebb franczia körökben társalkodhassanak 's a' játékszíni darabot megérthessék. Asszonyaik kivált gyors előmenetelt tesznek, mint írják, a' civilizatióban, 's az afrikai ujonczok most már lelkesedéssel vesznek részt a' franczia sorkatonák kikicsapásiban.

B E L G I U M.

A' belga Moniteur a' következő hiradást közli: A' kormány tudósított, hogy svéd király Ő Felsege értesülvén azon kedvezésről, mellyel a' svéd hajók a' belga kikötőkben fogadtatnak, meghagyni méltóztatott: hogy ezentul minden hajó, melly a' belga királyságnak tulajdona, 's azoknak terheik a' svéd kikötőkbe 's vizekbe érkezétkor csak azon és semmi magasb, bármi nemü vármok alá ne vettessenek, mint a' mellyeket ott a' belföldi azaz svéd hajók és azoknak terheik fizetnek. — Ostendéből is borzasztó tudósítások érkeztek azon károkról 's életveszélyekről, mellyek aug. végén a' belga tengerpartoknál is uralkodott viharok által történtek.

S C H W E I Z.

A' szövetséggyűlés aug. 28iki ülésében a' dolgozandók 22ik szakasza, melly a' szövetségactának, újabb álnézetéséről (revisio) szól, jött napi rendre. Csaknem valamennyi követ azon vélekedéssel volt, hogy ez az álnézetés csakugyan szükséges, minthogy

az eddigi (1815ben megállapított) szövetségacta sem a' külön cantonok nézeteinek, kivánatinak 's szükségeinek nem felel meg, sem azon elvekkal nincs összehangzásban, mellyek az újabb alkotásu cantonokban a' népfelség megalapítása- 's fentartatására felállítottak. E' miatt Bern azt javalja, hogy egy, hét tagból állandó bizottság neveztesék ki, melly ne annyira a' már javaslatba hozott 's a' szövetséggyűlésen vitatni is kezdett új szövetségactán teendő vagy ne teendő változtatásokról, hanem legelőbb is csak arról adjon tanácslatot, mikor és mikép lehetne ezt az álnézeti munkát legalkalmasabban ismét elővenni 's szerencsésen végre is juttatni. — Unterwalden, Basel-város, Schaffhausen, Appenzell és Tessin cantonok e' munkára a' jelen időpontot nem tartják alkalmasnak, a' szükségét nem nagynak 's a' népet nem hajlandónak; miért is esendesebb időt akarnak vártni. Zürich azt véli, hogy részenkint 's lassankint igen is lehet és szükség a' munkában haladni. A' kívánt bizottság csakugyan kineveztetett. — Egyetlenegy canton t. i. Neuchatel (Neuenburg) levén még, melly a' jelen szövetséggyűlésre követeket nem küldött, az august. 30diki ülésben szóba hozá Bern, hogy ezt az akaratos cantont szövetségi seregekkel kell megrakatni, mind addig, mig a' szövetséggyűlés megismerésével az és a' szövetség iránti engedelemre visszatér. Ellenben Neuenburg törvényhozó gyűlése august. 28ikán azon végzést hozta, küldessék egy követtség porosz király Ő Felsegéhez azon kérelemmel, hogy Neuenburg a' schweizi szövetségből végképen kilépven, a' porosz birodalommal egyesíttessék. — Erre a' schweizi szövetséggyűlés e' hónap 3iki üléséből köz megegyezéssel felszólította Neuenburgot, hogy 8ad nap alatt, azaz sept. 1likeig a' szövetséggyűlésre követeket küldjön, különben a' szövetség katonaságot küld reá, mire a' parancsolat a' haditanáccsal már közölve van. — A' neuenburgi küldöttek septemb. 7dikén csakugyan Berlinbe érkeztek, 's a' porosz ügyvivő ugyanez nap protestált a' schweizi szövetséggyűlésben Neuenburgnak szándéklott megrakatása ellen. E' protestatiót azonban a' gyűlés szükségtelennek 's alaptalannak nyilatkoztatta ki, 's mint

legúj
katás
követ
lésre

I
zéke
szöve
ülésé
hely
Zürich
alóli
vetsé
dálko
canto
séggy
neuf
által,
mány
génél
getle
ben a
séghe
szöve
ni 's
kény
ja, e
tatás
ura l
fejed
által
neutr
nek
ezen
jus
szök
azok
végr
zomb
ségi
nyok
ra,
szöv
látni
szers
halac
ját a
ránt
nyitá
láirv
zatva
köve

legujabban hallik, Neuenburg — a' megrakatas eltavoztatasa vegett is — csakugyan koveteket fogott, a' schweizi szövetséggyülesre küldeni.

Következő a' porosz kir. ügyvivő jegyzéke, mellyet az sept. 6-án a' schweizi szövetséggyüleéshez küldött 's ez más napi ülésében felolvastatott: A' szövetségi főhely előlölőjéhez, Hesz I. I. Ő Excjához, Zürichben. — Bern, sept. 5-ikén 1833. Az alólirt porosz kir. ügyvivő a' schweizi szövetséggnél színtolly nagy sajnálattal mint csodálkozással értette az ujságokból, hogy a' cantoni kovetek többsége e' zürichi szövetséggyüleés sept. 3-iki ülésében, indítatva a' neufchateli kormány legujabb nyilatkozása által, azt végezte, hogy Neufchatel tartományát, melly mint porosz király Ő Felségének minden hatalmak által megismert örökös herczegsége, 1815-ben az akkor ujon kötött schweizi szövetséghez állott, ha tovább is vonakodni talál, szövetségi fegyveres erővel fogja megrakadni 's így annak kormányát követküldésre kényszeríteni. Az alólirt köteleességének tartja, e' váratlan és hallatlan végzet végrehajtása ellen a' legkomolyabban protestálni, ura királyának, mint Neufchatel független fejedelmének 's az egyező magas hatalmak által 1815ben a' schweizi szövetségnek adott neutralitas-biztosítmány egyik részvevőjének jusait a' legünnepélyesben megóvni 's ezennel nyilván kimondani, hogy a' köz népjus és a' fenálló szerződések illy szembezőkö megsértetésének minden következesei azokra fognak vissza esni, kik a' sérelem végrehajtását fogják eszközteni. Midőn azonban alólirt reményli, hogy a' szövetségi rendek, érett fontolatra vevén a' viszonyokat, ama' határozatnak végrehajtására, mellynek következeseit mind az egész szövetségre mind az egyes cantonokra ellátani alig lehet, — lépni nem fognak: egyszermind kéri Ő Excját, Hesz urat, adja haladék nélkül ezen ünnepélyes protestatióját az egész szövetségnek tudtára; egyébiránt megkülönböztetett tekintetének bizonyítását ezen alkalommal is ismételvén. Aláírva: Olfers. A' főhely (Zürich) megbizatva a' szövetséggyüleéstől e' protestatióra következőleg válaszolt: Zürich, sept. 7-ikén

1833. Zürich szövetségi főhely polgármestere és statustanácsa a' szövetséggyüleéstől megbizatást kaptak, követségi tanácsnok 's porosz kir. ügyvivő nemes Olfers urnak e' hónap 5-dikén költ 's a' főhelyhez intézett jegyzékére a' következőt felelni. Az ügyvivő ur által kifejezett abbeli csodálkozására, hogy a' szövetséggyüleés Neuenburg tartományt, melly mint porosz kir. Ő Felségének minden hatalmak által megismert örökös herczegsége, a' schweizi statusszövetségbe fölvétetett, — ha tovább is vonakodnék e' szövetséggyüleésre koveteket küldeni, katonaságával fogja megrakadni: azt jegyzi meg Olfers urnak a' főhely, hogy ezen itt említett szövetségi végzet Neuenburg tartományt egyedül 's kirekesztőleg mint szövetségi cantont illeti, melly t. i., mint ilyen, valamennyi szövetségtaggal egyiránt az 1815beli majus 19-iki egyesülésacta 's az ugyanazon évbeli aug. 7-ikei szövetségsszerződés értelméhez képest köteleztetéseket vállalt el, mellyek teljesítettését a' szövetséggyüleésnek nyomosan kell sürgetnie; — 's hogy e' mellett Neuenburg hgség jusai 's annak fejedelméhez képesti állása minden tekintetben bántatlanul maradtak és fognak maradni. Egy olly jus-óvásnak tehát, millyet a' porosz kir. ügyvivő Neuenburg fejedelmének nevében tenni jönnek talált, 's egy protestatióknak ezen szövetséggyüleés sept. 3-iki határozata ellen, ugyanezen szövetséggyüleés belső meggyőződése szerint legkisebb alapja sincs. Sőt inkább a' szövetséggyüleésnek kell részéről óvást tenni azon beelegyedés ellen, melly e' porosz követségi jegyzék által Schweiz belső viszonyaiba 's különösen a' vele szövetséges Neuenburg canton irántiakba valóban megtörtént; melly cantonnak pedig magában Neuenburgban székező kormánya az 1815b. maj. 19-iki egyesülésacta szerint egyedül azon jusokat gyakorolja, mellyek Neuenburgot, mint a' schweizi szövetség egyik tagját illetik, 's annak mint ilyennek köteleztetésit tartozik teljesíteni. Illy szempontból itélve tehát a' köz népjus és fenálló szerződések sérelméről sem lehet ott szó, hol épen csak szerződés szerinti illetmények 's köteleztetések vitattatnak; hanem ott, hol ezen szerződésbeli határozatokra nincs semmi ügyelet; 's így csu-

pán azok, kik ezen utóbbi tettekben vétések, fogják azon következményeket is viselni, mellyek e' kérdésnek netalán utóbbi bonyolódásiból fognak származhatni. Egyébiránt a' schweizi szövetség erősen bizik az önállás, függetlenség és neutralitas azon biztosítmányába, mellyet az európai hatalmak olly jóakarólag kötöttek ki részére, bizik egyszersmind birtoka épsége és sérthetlenségébe is, mellyet minden csorbitástól maga meg fog őrzni tudni. Reménylén, hogy e' jelen nyilatkozás porosz kir. ügyvivő urat meg fogja nyugtatni, a' főhely polgármestere 's statustanácsa élnek ezen alkalommal követségi tanácsnok Olfers urat megkülönböztetett tekintetökről bizonyossá tenni. Aláírva: Hesz, hivatalvivő polgármester. Amrhyn, szövetségi cancellár. — Neuenburg, mint hallik, Wesdchlen és Terissa urakat küldi a' schweizi szövetséggyűlésre követekül.

NÉMETORSZÁG.

Az orosz, porosz és hollandi fejedelmi házak tagjai mind Berlinbe, Schwedtbe v. Münchengrätzbe sietnek. Nassau hg 's a' hessn. hercegi örökös e' hón. elején Frankfurtba érkeztek, Oranien holl. kir. hg pedig sept. 5ikén Haagából Schwedtbe indult. A' genti (Belgium) Messenger szerint nem sokára egy manifestumot fognak a' három éjszaki udvar 's a' német-szövetség kibocsátani, mellyben a' benemelegyedés principiuma ki lesz ugyan mondva, de egyszersmind a' fenálló, 1815iki szerződések fentartatása is, 's a' nevezett hatalmak ki fogják nyilatkoztatni, hogy nekik ugyan soha sem volt szándékjuk, Franciaország 's Lajos-Filep királysága ellen kikelni, de hogy egyszersmind elszánt akaradjok, minden további zavaroknak Európában, 's az 1815ben megállapított határok akár már megtörtént, akár még történendő változtatásának ellene szegülni; 's végre, hogy az európai béke csak azon esetben zavartathatnék meg, ha Franciaország meg nem szünnék a' szomszéd statusok (u. m. Schweitz, Belgium, Német-, Spanyol- és Olaszország) ügyeibe avatkozni, birtoknagyobbításra törekedni, 's lábbal tapodni a' szerződéseket, mellyek jelenleg Európa politikai jusát képzik 's t. eff. Berlinből sept. Sikáról ezeket írja egy

level: Az orosz császár megjelenése Schwedtben eloszlatá azon nagy aggodalmat 's nyugtalanságot, mellybe hosszas elmaradása mindenkit ejte. A' bal eset, melly a' császárt utjában akadályozá, azon jó következménnyel volt reá nézve, hogy teljes férjfi erejét az uralkodónak a' legnagyobb fényben kitünteté. Csaknem mesének látszik, milly hamar 's erősen megtudá a' császár úttervének megszakasztott fonalait ragadni 's belölök ujat alkatni; 's milly szörnyü messzeséget futott meg vizen és szárazon olly igen rövid idő alatt. Én őt láttam Schwedtben 's fáradságot épen nem lehet rajta észrevennem. Általában csak igen kevéssé találtam vonalmaid az utóbbi évek óta változva, hanemha talán még szilárdabbak 's komolyabbak lettek, de mindig azon magas nyugalom sugárzati alatt, melly minden komor tekintetet kizár 's akármelly alkalommal is önkényt derült nyájasságra simúl. Szébb férjfi termetet, természeti méltóságosb testállást alig hiszem hogy találni lehessen. Schwedtben is csak igen rövid nyugalom idő jutott a' császárnak, minthogy a' csehországi összejeövetre kiszabott napot nem volt szándékban későbbre halasztatni. Az itteni (münchengrätzti) tartózkodás is csak egy két napot fog betölteni, minthogy, mint hallik, ez itteni értekezések hivatalos tárgyrésze a' ministerek által már eleve vitatva 's a' leglehetőbb érettségre vala hozatva. A' mi már e' nevezetes, több szakaszra oszló, congressusnak tartalmát, a' volt vitatások tárgyait 's a' fejedelmek szándékait 's határozatit illeti: időre lesz szükség, mig irántok a' közönség világos értesülést kaphat. Teljes felvilágosítást nem adand senki, kitől az kitelnek, 's így a' gyanításoknak, politikai combinációknak tág mezejök nyilik. Az illető kormányok által legközelebb teendő lépésekből vissza lehet majd a' fejedelmi tanakodásokra következtetni, de azok semmi esetre sem fogják ezeknek egész terjedelmöket láttatni. Lehet, hogy a' történt végzetek nagyobb 's legfontosabb része ollyan eseteket illet, mellyeket a' legközelebbi jövőd még nem fog létre hozni. — A' portugáli dolgokról még nem lehet valami bizonyost vagy megnyugtatót állapítani. A' Brasiliából küldött constitutio, mellytől

don P
egyén
maszt
consti
vegye
linben
mélye
a' főb
sok 's
szere
okozá
állítar
Ha S
potját
nyilat
nyen
matai
tozni
nem,
ni. M
digi
udvar
I
name
kező
ge le
deme
rohr
ezre
hónap
polgá
nak
uj-ba
tézne
zetne
leirat
i. Bo
akár
mind
Álta
litika
ságo
isme
lék
dik.
gond
legé
(név
csap
chia
viga

don Pedro úgy látszik elállani nem akar, új egyenetlenséget 's lázadásokat fog itt támasztani, mert hogy Portugália a' mostani constitutionale principiumot erőszak nélkül vegye be, arról álmodni sem lehet. Itt Berlinben a' vélemény nem áll don Miguel személye sem uralkodásmódja mellett; de hogy a' főbb statushivatalbeliek, katonák, tudósok 's illyesek köreik don Pedro győztét szerencsétlen 's újabb politikai zavarokat okozandó történetnek tekintik, azt merem állítani. Vannak, az igaz, más körök is.— Ha Schweiznak naponkint gonoszabb állapotját 's némelly, ez újabb időkben történt nyilatkozásokat össze veti az ember: könnyen megeshetnék, hogy több udvar diplomatai viszonya e' status iránt meg fog változni 's néhány udvar, ha a' nagyobb rész nem, végkép vissza fogja ottani követét hívni. Megvalósodik, hogy gen. Schöler, eddigi követünk az orosz udvarnál, a' bécsi udvarhoz fog ált menni.

Landauból sept. 3ikáról ezt írják a' rajnamelléki ujságok: Itt tegnapelőtt a' következő parancs tétetett közzé: „Ő kir. Felsőge legkegyelmesebben megismerte azon érdemes módot, mellyel Bossert Péter (Waldrohrbachból), közlegény a' Wrede gyalogezred 1ső századában (compagnie), a' mult hónap 13ikai estveli történetek idején a' polgári börtönnél őrt állván, egy hivatlannak e' kérdésére felelt: ha ő (t. i. Bossert) új-bajor e. — Ez a' Bossert Péter közvitéznek jutott legfelsőbb megismerés az őrizetnek, e' hónap 26dikán érkezett ministeri leirathoz képest, ezennel tudtára adatik.“ T. i. Bossert ama' kérdésre azt felelé, hogy ő akár új-, azaz rajnamelléki, akár óbajor, mindig csak köteleességét fogja teljesíteni. Általában a' rajnamellékieknél uralkodó politikai érzeményre nézve, azt az idézett ujságok leginkább azon ezredekéből vélik kiismerhetni, mellyek ujonczaikat vagy pót-lék legénységöket a' nevezett kerületből szedik. A' revolutionalis érzésnek még csak egy gondolatja sem mutatkozott azon sok paraszt legény közt, kik 1830 óta ezen ezredekhez (névszerint a' 6ik sored 's a' 2ik vadászcsapat) vétettek. Épen 1832ben a' hamba-chiadáknak idején lehetett ezen ifjuságot a' legvigabb 's őszintébb kedvvel menni be Lan-

dau kapuján, hogy magát ugyanazon fejedelem zászlói alá sorozza, ki ellen, mint némelly hirlapok mondák, az egész tartomány támadni készült. Ezért van a' boszúság is, mellyet a' katonasággal mindenütt éreztetnek. Kik? —

SPANYOLORSZÁG.

Madridból aug. 29ikéről írják, hogy az andalusiai főkapitány tudósításakint a' cholera Huelvában megjelent, hova az hihetőleg a' szomszéd Algarbiából hajóközösülés által vitetett. Egy hét alatt (aug. 9—18) 13 beteg közül 5 halt meg, más tudósítás szerint 18 közül csak 5 élt meg. Portugaliából Madridban nem sok hirt tudtak; az udvari ujságnak parancsolatja volt csak a' Bourmont táborából jövőket közleni. Kurirok sürően küldetnek Lissabonba, Párisba, Londonba, 's jönnek innen is vissza; minister-változást is újra rebesgetnek. Az angol és francia követek már néhány nap óta nem voltak Zea urnál. Rayneval ur sept. 1sőjére Párisba készült. Addington ur (az angol követ) aug. 28ikán két órányi audientian volt a' királynál 's mint mondják, a' portugáli módosítandó chartáról 's dona Mariának az ifju Leuchtenberg hggel leendő egybekeléséről szólott neki; de ez csak puszta hir. —

OROSZORSZÁG.

A' pétervári csász. mezei-gazdatársaság 2,000 rubelből 's egy arany medailleből álló jutalmat tett ki a' legjobb értekezésre a' felelt, mellyek a' kisdedeknél életök legelső évében tapasztalt természet elleni nagy halandóságnak okai, 's melly eszközök által lehetne e' roszat legfogyanatosban elhárítani. Az ajánlandó eszközöknek azonban olyoknak kell lenniök, mellyek a' paraszt ember életmódjával is megegyeztetethetők, 's mellyek alkalmaztatását a' birtokos, tiszt vagy falusi elöljáró felügyelése alá helyezhetni. Az értekezések orosz, francia vagy német nyelven irathatnak 's a' szokott mód szerint (jelmondásos borítékba pecsételt névvel) a' jövő 1834 martz. 1sőjeig beküldendők.

TÖRÖKORSZÁG.

Velenczébe aug. 28ikán érkezett levelek 's tudósítások szerint Scutariában Albaniában ismét támadás ütött ki. Hussein basának pártosi, kiket a' nagy ur kegyelme nem rég bocsáta ki tömlöczeikből, újra föl-

lázadtak a' porta ellen 's a' letett basát kormányzójukul 's vezérökül ismét meghivák. A' nagy-uri basa kénytelen lön 800 emberével a' fellegvárba vonulni, honnan, noha eleségben 's lőszerben nagy szükségét szenvedett, egy szerencsés kicsapással nagy kárt tett a' lázadók soraiban; azonban aug. 15ikén, mint a' legutóbbi levelek kelete napján Scutariban minden bolt csukva, a' lakosság nagy forrongásban 's a' támadás folyvást erőben volt.

PORTUGÁLIA.

Londonba egész sept. 7ikeig nem jött semmi új hír Portugaliából 's ott a' legnagyobb feszülettel várták, mik lesznek Bourmont mozdulatának következesei. Minthogy azonban Madridból Párisba telegraph által egész aug. 27 vagy 28ikaig terjedő tudósítások érkezhettek volna, de nem érkeztek: ebből nem ok nélkül következtetik, hogy e' nevezett napokig legalább semmi eldöntő nem történt. Hogy Londonban és Párisban nincsenek minden aggodalom nélkül a' constitutionalis ügyre nézve, kitetszik abból, hogy dona Maria nem egyenesen Portugaliába, hanem előbb Londonba megy (már el is ment), holott, mint irtuk, készülétek tétettek elfogadására 's egy gőzhajó is tartatott készen, melly őt kedvező esetben Portugaliába szállítsa. A' dolgok mibenlétéről Lissabonban nehéz valami bizonyost mondani; az ottani, de kormánybefolyás alatt álló, ujságok vig kedvet mutatnak ugyan, de nem úgy az onnan érkező privát levelek. A' Hampshire-Telegraph szerint a' baa-vistai telegraph a' miguelitáknak Torres-Novosba, Golegaoba 's Chamuscába lett bementöket jelenté aug. 19dikén; egy más, tetemes haditest pedig Santaremet foglalta volna el. — A' londoni ministerialis és liberalis ujságok, mint mondók, hallgatnak; a' Morning-Post pedig némi felvilágosítást adogat marsal Bourmont hadi terve felől. Szerinte a' marsal teljesen megcsalta a' constitutionalisokat; hadának első csapatjait már aug. 4dikén elindította Oporto alól, az utolsók csak 21dikén ha-

gyák el Grijót, 's most már 22,000 embere van útban Lissabon ellen. Avintes megerősítettése csak esel volt, 's midőn Saldanha Oportoból aug. 18ikán kicsapott, a' Douro egész déli tája üres volt migueli hadtól 's csak 600 ember volt még ott, melly, hogy a' mozdulatokat annál inkább fedje, a' szélsőbb vonalokra vala kiállítva. A' Tamega partjain (Coimbránál) állította meg Bourmont hadának egy részét, 's az ország két legéjszakibb tartományát önkényt a' constitutionalisok kezében hagyta, még az ottani guerillákat is elhíván, kiknek egy öreg, még a' függetlenségi (Napoleon-kori) harcából esmeretes guerillerot, neve Papachu, tevé vezérékül. Elelemszúke akadályozá eddig az előlépést 's megtámadást, de, mint a' Morning-Post mondja, most már az egész ország felbuzdult, a' parasztok mindenfelől hoznak eleséget 's hadi eleségtárak vannak az ostromlandó vitézek számára állítva 's a' t.

Bordeauxi és bayonne-i ujságok, mellyeknek azonban a' Spanyolországból közölni szokott hírekben nem igen lehet hinni, egy levelet közlenek Madridból aug. 29ikéről, melly szerint aug. 18 és 21iken több apró csata történt a' két fél hadai közt Lissabon alatt, 22ikén pedig egy köz ütközet, mellyben miután sokáig habozott a' szerencse, végre 's eldöntőleg a' constitutionalis hadé lett a' győzedelem. — Eleinte, mint mondatik, a' migueli had jobb szárnyának vezére a' vele szemközt álló pedroi szárnyat megzavará 's hátrálni kényteté, mire is a' győzelem a' migueliták felére látszott hajlani, de don Pedro lo v a s s á g a egyszerre előrohant 's gázolva mindent a' mi utjában volt, a' migueli szárnyat megkerülte 's így azt tökéletes zavarba és futásba hozta. — A' Lengyelek, Franciaiak 's a' többi idegenek vívták ki itt is a' diadalt. A' migueli részen több francia tiszt elesett; maga don Miguel azonban és marsal Bourmont szerencsésen elinaltak. Az ütközetet, mint írják, végképen eldöntőnek 's így a' portugáli kérdést is végkép megoldottnak lehet tekinteni.

A' gabona pesti piaczi ára sept. 20ikán 1833:

oss. m. val. gar.	legjobb	közep	csakély	posz. m. val. gar.	legjobb	közep	csakély
Tisztabuza	126 $\frac{1}{2}$	110	103 $\frac{1}{2}$	Zab	36 $\frac{1}{2}$	35 $\frac{1}{2}$	33 $\frac{1}{2}$
Kétszeres	89 $\frac{1}{2}$	80	73 $\frac{1}{2}$	Köles	—	—	—
Rozs	56 $\frac{1}{2}$	53 $\frac{1}{2}$	50	Köleskása	—	—	—
	50	46 $\frac{1}{2}$	40	Köleskása	36 $\frac{1}{2}$	—	—

P é n z k e l e t:

Bécs sept. 1-én középár pengő pénzen			
Status 5 pC. kötel.	92 $\frac{1}{2}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	52 $\frac{1}{2}$
— 4 pC.	82 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
— 1820ki köles. 196 $\frac{1}{2}$	—	Bankrészevény	194 $\frac{1}{2}$
— 1821ki — 131	—	Cs. arany pCt.agio	3